

KARSAI GYÖRGY

Értelmezés nélkül

■ CARLO GOLDONI: MIRANDOLINA ■

A *Mirandolina* szélsőségesen kiélezett konfliktusra épül: Goldoni a megrögzött nőgyűlölő lovag – a *Férfi* – és a tűzrölpattant, minden férfit magába bolondító fogadósnő – a *Nő* – örök harcának világirodalmi toposzát öltözteti a komédia jelmezébe. A karakán, életét tiszteletet parancsolóan felépítő, önállóságára joggal büszke *Nő a vagyok, aki vagyok* alapállásából kiindulva leckézteti meg a *macsó* férfivilágot. Dehogyan csak a lovagot! Minden körülötte forogó férfi megalázott pojácává silányul, s feltétel nélkül behódol eszének, amelyet szépsége mindössze bearanyoz, de nem helyettesít. Hiszen ha elegendő volna a hódításhoz a női szépség, a nyers szexuális vágy felkeltése – s ennek szájbarágására Goldoni nagyon komolyan odafigyelt –, akkor az önmagukat nagyúri dámáknak hazudó színésznőknek egy szinten lehetnének *Mirandoliná*-val. De hát erről szó nincs, e két szélsőségesen közönséges, ribanc jellegű *actrice* tökéletesen ellenpontoszza *Mirandolina* jellemét. Ami pedig igazán drámaivá teheti a *Nő* és a *Férfi* közötti harcot, az éppen ennek a ribanc=nő sablonnak a *mirandolinai* cáfolata. A megvetően büszke, fölénytől eltelt *Férfit* tökéletes pszichológiai érzékkel forgatja ki önmagából a *Nő*. *Mirandolina* ugyanis tudja, hogy a büszkeség megtöréséhez a büszkeség felkeltésén át vezet az út (lásd a kérdéshez Hermann István *A komédia vége* című

Walter Péter felvétele

Hegedűs Zoltán (Ripafratta), Danyi Judit (Mirandolina) és Bori Tamás (Fabrizio)

KOLTAI TAMÁS

Cover

■ KEN LUDWIG: KÁPRÁZATOS
HÖLGYEK VAGY AMIT AKARTOK ■

Nehezen hihető, hogy a kaposvári Csiky Gergely Színház Ken Ludwig-világpremiert tartott (a műsorfűzet szíves közlése), és hogy – egyáltalán – szemenszedett bulvárdarabot tűzött műsorára. A *Káprázatos hölgyek vagy amit akartok* vérkommersz, s nem a legjobb fajtából. Egy amerikai bulvárt nehezen vesz be a gyomor a legendák Kaposváran, kivált az enyém, minthogy nekem a kaposvári színház elmúlt három évtizede nem legenda, hanem a magyar színházi reneszánsz végignézett és végígirt, legszebb fejezete. (Éppen a Ludwig-premier tájkán volt harminc éve, hogy az évfordulókra – helyeseltetően – kevéssé érzékeny teátrum bemutatta korszakindító előadását, Zsámbéki Gábor *Sirály*-rendezését.)

Belátom, változnak az idők – de, ugye, nem kell, hogy el is legyenek tőle ragadtatva?! Ludwigra nyilván van mentség. Az egyik bizonyára az, hogy cselekményébe bele van fércelve egy gyöngye *Vízkereszt*-fonál, s a Shakespeare-vígjáték a színház nemrég még játszott, amúgy az előadás minőségéhez képest kevéssé méltányolt műsordarabja volt. (Igaz is, miért nem rendez azóta a *Vízkereszt* színpadra állításával debütált Kelemen József? Ha a nimbuszát

féltik, közlöm, hogy nem lett nimbusza; ha őt magát, miért ne kaphatná meg a művészi siker után a művészi bukás lehetőségét?) *Vízkereszt*ből maradt hideg sültből kiállt a Ken Ludwig-asztal. Babarczy László rendezte. Másnak kellett volna ugyan rendeznie, de végül Babarczy ugrott be. Nem először. Kaposváron ma Babarczy a cover. Beugró rendező.

A *Káprázatos hölgyek* cselekménye elhanyagolható. Két színész nőnek öltöztetve, a távolra került nővéreknek adva ki magát próbálja megkaparintani a család pénzét. Több ismert kasszadarab jár hasonló srófra, ezek vissza-visszatérnek a nemzetközi bulvárrepertórra. A magyar előadások általában azzal tűnnek ki, hogy izléshiányosak. Úgynevezett sztárok (többnyire gyöngye iparosok) árulják ki bennük olcsó eszközeiket. A kaposvári produkciónak az a tétje – s az *elfogadható* mentsége –, hogy bebizonyítja: lehet másképp is. Ízlésesen. Szakmailag perfekten. Színészekkel.

Anger Zsolt és Keszég László ugyanolyan választékosan játssza a két nőimítatót, mint bármilyen más szerepet. Már a prolog is – Shakespeare-recitálás közönség előtt – mentes a durva paródiától. A nő szerepbe beleviszik férfikarakterük adottságait. Keszég elmélázó, későn kapcsoló, halvérű Jackjéből nyugodt, föltűnésmentes, kissé trumpli fiatalasszony lesz, aki hanyagul kezeli nőiségét. Anger impulzívabb Leója eleve testesebb és teltebb „művésznő”: ad magára, ügyel a tartására, de gesztusai továbbra is belülről jönnek (például „kifelé” jár, ahogy maga a színész is). Mindkét alakítás azért mulatságos, mert komoly, még a lepleződés és az átöltözés pillanataiban is, amikor oda-vissza cserélik személyazonosságukat (és nemüket), hogy párhuzamosan feleljenek meg fölvetett szerepüknek és a frissen megismert lányok ellen

szép tanulmányát Goldoniról). Mirandolina célja ebben az értelmezésben nem a Férfi megszerzése, hanem megleckéztetése. Egyetlen pillanatra meg nem érinti a lovag egyénisége, férfiassága; a már legyőzött, szépségének behódolt ellenfél csak arra jó, hogy közönyös mosoly kíséretében besorolja lepkegyűjteményébe, hódításainak képeskönyvébe.

A kecskeméti Katona József Színház előadását Kerényi Imre jegyzi. Van egy tűzrőlpattant(nak ható) Mirandolinája (Danyi Judit), egy teljesen fád, de időnként (színészi) indulatokat felvillantani képes Ripafratra lovagja (Hegedűs Zoltán), és kész. Amint előadás után mellettem ülő kiváló – elsősorban vidéki színházakban rendező – barátom búsan elmélázva megjegyezte: hiába, no, színészek nélkül nem lehet színházat csinálni. Hát igen, itt akár be is lehetne fejezni e színházi fiaskó ismertetését, ha nem érezném szükségét, hogy legalább részlegesen vitába szálljak a fenti, egyébiránt a lényegre tapintó kritika megfogalmazójával. Ugyanis nem ilyen egyszerű a dolog. Miért van az, hogy a Győrben egykoron tényleg remek Hamlet–Ophelia kettős – Hegedűs Zoltán és Danyi Judit – Goldoni vígjátékában inkább esetlenségével, modorosságaival tűntet? Hiszen itt is vannak jó és nagyon jó pillanataik: például amikor Mirandolina hideg fejjel eldönti, hogy elcsábítja a lovagot, vagy amikor a lovag blazírtságmáza szétpattogzik a két léhűtő (az őrgrof és a gróf – Kiss Jenő és Vitéz László) szerelmi vádaskodásainak hatására. Ám ezek csak pillanatok, előadás, koherens szerep- vagy szituációértelmezés nincs. A baj ugyanis nem a színészekkel, hanem a rendezői koncepció hiányával van. Nem szól ez az előadás sem Mirandolina önállóságáról, sem a női csábító hatalmáról, de nem szól a lovagról – göggyéről, jellemváltozásáról – sem. Ugyanígy csak sablonközhelyek pufognak a mellékszereplők – színészilag legtöbbször sajnos kínosan megoldatlan – fellépéseikről (Kiss Jenő manírjai és érthetetlen izgulása [!] a parányi térben hamar lelepleződnek, Vitéz László egyszerűen pojjá válik a veszi Albafiorita gróf szerepét, Magyar Évának nincs egyetlen őszinte hangja, mozdulata, mindent *játszik*, de azt nagyon). Veress Dóra Ortensia színésznője és Bori Tamás Fabriziója valószínűleg egy

jobb *Mirandolina*-előadásban is megállná a helyét. Egyetlen igazán eltalált figuraalakítás van az előadásban: a lovag mellett őrző-védő smasszerré értelmezett Szolgaé – Szívós Győzőnek a kínálkozó túlzásoktól óvakodó, távolságtartó játéka átgondolt, szép munka.

A színpadkép zavaróan kaotikus (minimáldíszlet: Mira János), egyszerre Mirandolina fogadójának szobája, esetleg szobái, vagy éjszakai lokál – talán az utóbbira utalnak a nézőtér első sorától mintegy harminc centiméterre elhelyezett bárszékek és a közjük tett, ki tudja, milyen célú asztalka; derékig érő, kopott, piros palánk veszi körül, amelyen háromoldalt (nehezen kezelhető) két-szárnyú ajtók nyílnak mindenféle lépcsőkhöz (vagy újabb helyiségekhez, hiszen például itt vasal Mirandolina). Mindvégig nincs eldöntve, reális avagy stilizált térben játszódik-e a dráma. A jelmezekről (Velich Rita) – Mirandolina nagyon jól eltalált, egyszerre csábító és ha kell, szigorú tükröző ruhájától eltekintve – mindvégig nem tudtam eldönteni, vajon szándékolta kopottak, némelyik itt-ott szakadt is, vagy ez is csak figyelmetlenség. Igaz is, figyelmetlenség (ne kerteljünk: trehánytság): ha már ott van egy igazi sakkasztal, igazi, rendesen felállított bábukkal, a pindurka térben, ahol minden testközlemben történik, miért nem lehet Kiss Jenőnek megmondani, hogy nyitó lépésként ne ugorjon királynőjével a parasztok feje fölött a tábla közepére, mert erre nem lehet értelmes lépéssel reagálni? Így Vitéz László válaszhúzója csak annyit jelent, hogy még ő sem látott életében sakkasztalt, ami persze nem baj, csak éppen Goldoni szövege ellentmond ennek. Hiába, a rossz előadás a részletekben is lelepleződik.

GOLDONI: MIRANDOLINA (Katona József Színház, Kecskemét)

FORDÍTOTTA: Magyarósi Gizella. DRAMATURG: Gyergyádesz László. DÍSZLET: Mira János. JELMEZ: Velich Rita. A RENDEZŐ MUNKATÁRSA: Saád Katalin. RENDEZTE: Kerényi Imre. SZEREPLŐK: Kiss Jenő, Vitéz László, Danyi Judit, Veress Dóra, Magyar Éva, Bori Tamás, Szívós Győző, Horváth Ferenc

Keszég László (Jack Gable) és Anger Zsolt (Leo Clark)

indított szerelmi ostromnak. A női gesztusok a női pszichét követik – ennyiben „sztanyiszlavszkiji” a két árnyalt karikatúra. És épp a kvázihitelesség miatt „shakespeare-i”, amikor az egyik ostromolt fiatal lány (frivol *Vízkereszt*-párhuzam) beleszeret az „androgün” kényszertranszvesztita női énjébe.

A kaposvári profizmus működik az olyan apróságokban, mint a vonatjelenet videón vetített, szaladó tájképe és az előadás gusztyos kiállítás. A színészi rutin elég Spindler Béla Malvolio-utánzat apafigurájához, Kocsis Pál mafla fiújához és Sarkadi Kiss János álszent papjához. Lázár Katinak nem gond egy blikkfangos nagy-néniepipód (valószínűleg Molnár Piroskának sem a másik szereposztásban). Német Mónika és Balla Eszter viszont még nem sajátította el a szakma alapjait, ami a *Vízkereszt*-epilógót is lerontja; a kaposvári műhelyben a színésznevelés régen jobban ment. (Német Mónikát Gryllus Dorka kettőzi.)

Mindamellert Kaposvár a kommersz jobban tudja a kommersz színháznál. Ezért a tanulsáért *egyszer* érdemes beugrani a bulvárba. Ha csak cover, akkor jó.

KEN LUDWIG: KÁPRÁZATOS HÖLGYEK VAGY AMIT AKARTOK (Csiky Gergely Színház, Kaposvár)

FORDÍTOTTA: Szöllősy Judit. DÍSZLET: Paseszky Zsolt m. v. JELMEZ: Cselényi Nóra. ZENE: Hevesi András. RENDEZŐ: Babarczy László. SZEREPLŐK: Anger Zsolt, Keszég László, Balla Eszter, Spindler Béla, Kocsis Pál, Gryllus Dorka/Német Mónika, Sarkadi Kiss János, Molnár Piroška/Lázár Kati.